

”כִּי מוֹרָם כֹּלְאֵץ שֶׁלָּגָם” – על השימוש בהומור בעדה הבוכארית

סיגל שלמה¹

תקציר

מטרת המאמר לאפיין את דרכי השימוש בהומור בעדה הבוכארית, בעיקר במסורות שעברו מדור לדור. שימושי ההומור המוצגים במאמר ממוינים לפי תחנות חייו השונות של האדם, מילדות לבגרות. דוגמה לכך היא חידה מתמטית המשלבת הומור, כדי למשוך את הילדים ללמוד חשבון.

במאמר מובאים משחק, חידות, בדיחות, שירים, פתגמים ומשפטים משעשעים בתאג'יכית יהודית, שפת יהודי בוכארה. למשל, המשפט ”כִּי מוֹרָם, כֹּלְאֵץ שֶׁלָּגָם” הוא משפט-שטות חסר-משמעות קוהרנטית, ואפשר לתרגמו: ”מְתִי הָעוֹף שְׁלִי הַשְּׁתַּחֲרֹרֶת לְפָתִי?”. משפט זה נוצר כחיקוי משעשע למשפט ”כִּי מוֹרָם, כֹּלְאֵץ שֶׁלָּגָם”, המביע קריאת ייאוש: ’מְתִי אָמוֹת, אֶשְׁתַּחֲרַר?!’.

לסיום, מתואר במאמר גם מופע ”זָאצ'ה” (’בובה’) ללא מילים, שנועד לבדר את האורחים באירועים משפחתיים בבית.

מילות מפתח: הומור לשוני, הומור מוזיקלי, הומור חזותי, לשונות היהודים, תאג'יכית יהודית.

¹ ד”ר סיגל שלמה – עמיתת הוראה, המחלקה ללשון העברית וללשונות שמיות, אוניברסיטת בר-אילן

